

Z PRAXE

Johana Nováková, Bohdana Nováková

Namítání podjatosti v praxi

Úvod

Cílem tohoto článku je seznámit čtenáře s výsledky výzkumu, jehož cílem bylo zmapovat uplatňování námitek podjatosti v praxi účastníky správních řízení a rozhodování o nich správními orgány.

Pro účely tohoto výzkumu se autorky zaměřily na praxi příslušných úřadů městských částí - oddělení přestupků a stavebních oddělení na území Hlavního města Prahy v časově omezeném období od 1. 1. 2016 do 29. 2. 2020.

1. Právní úprava namítání podjatosti

Účelem institutu vyloučení z projednávání a rozhodování věci je naplnění zásady nestrannosti správního orgánu.¹⁾

Obecná právní úprava namítání podjatosti, obsažená v ust. § 14 správního řádu, zahrnuje (1) definici osoby vyloučené z projednávání a rozhodování věci a výjimek pro vedoucí ústředních správních úřadů (2) důvody, pro které lze úřední osoby vyloučit z rozhodování, (3) právo účastníka namítat podjatost úřední osoby, (4) povinnost úřední osoby zkoumat podjatost z moci úřední, (5) procesní postup správních orgánů při rozhodování o namítání podjatosti, a (6) pravidlo analogického použití pro znalce a tlumočníky. Speciální právní úprava namítání podjatosti je upravena v některých předpisech, jako například ust. § 16 zákona č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě, ve znění pozdějších předpisů, nebo ust. § 63 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

Dle ust. § 14 (1) správního řádu lze z projednávání a rozhodování vyloučit tzv. úřední osobu. Úřední osobou je každá osoba bezprostředně se podílející na výkonu pravomoci správního orgánu, přičemž definice „úřední osoby“ je širší, než definice „oprávněné úřední osoby“ dle ust. § 15 odst. 2 správního řádu²⁾. Ust. § 14 správního řádu se naopak nepoužije na vedoucí ústředních správních

¹⁾ Viz ust. § 7 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „správní řád“.

²⁾ Ust. § 15 odst. 2 správního řádu zní: *Úkony správního orgánu v řízení provádějí úřední osoby*

orgánů; k čemuž Nejvyšší správní soud dodává, že „V řízení o rozkladu chybí mechanismus, který by ostatně umožnil naplnit ustanovení o vyloučení vedoucích ústředních orgánů státní správy; není tu specializovaný nadřízený orgán, který by o vyloučení vedoucího ústředního orgánu státní správy rozhodoval, a není nikdo, kdo by mohl místo případně vyloučeného vedoucího rozhodovat.“³⁾

Důvody, pro které lze úřední osobu vyloučit z projednávání a rozhodování věci, jsou dvojího typu. Úřední osoba, o níž lze důvodně předpokládat, že má s ohledem na svůj poměr k věci, k účastníkům řízení nebo jejich zástupcům takový zájem na výsledku řízení, pro nějž lze pochybovat o její nepodjatosti, je vyloučena ze všech úkonů v řízení, při jejichž provádění by mohla výsledek řízení ovlivnit (ust. § 14 odst. 1 správního řádu).

Pokud je však pochybnost o nepodjatosti úřední osoby vyvolána jejím služebním poměrem nebo pracovněprávním nebo jiným obdobným vztahem ke státu nebo k územnímu samosprávnému celku, pak tato situace pro vyloučení úřední osoby z rozhodování a projednávání věci bez dalšího dostačujícím důvodem není (ust. § 14 odst. 2 správního řádu). Dle jazykového výkladu odstavce druhého ust. § 14 správního řádu nelze vyloučit úřední osobu z projednávání a rozhodování věci v případě, že je pochybnost o její nepodjatosti vyvolána pracovněprávním poměrem či poměrem obdobným k územně samosprávnému celku. Odstavec druhý ust. § 14 správního řádu, byl do správního řádu přidán zákonem č. 176/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, a to jako reakce na problematiku tzv. systémové podjatosti.⁴⁾

Druhým důvodem pro vyloučení úřední osoby z projednávání a rozhodování věci je skutečnost, že se úřední osoba „účastnila řízení v téže věci na jiném stupni.“ Naopak „účast na úkonech před zahájením řízení nebo na výkonu kontroly prováděné podle zvláštního zákona.“ důvodem pro vyloučení úřední osoby z projednávání a rozhodování věci není (ust. § 14 odst. 2 správního řádu).

oprávněné k tomu podle vnitřních předpisů správního orgánu nebo pověřené vedoucím správního orgánu (dále jen „oprávněné úřední osoby“).“

³⁾ Viz rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp. zn. 6 A 90 2002 – 82 z 27. 11. 2003, Sb. NSS sv. 3. ročník 2004, s. 194, č. 123/2004

⁴⁾ Této novelizaci předcházelo Usnesení Nejvyššího správního soudu, č. j. 1 As 89/2010-119, které bylo vydáno dne 20. 11. 2012. V tomto rozhodnutí Nejvyšší správní soud uzavřel, že v případech, kdy rozhoduje úředník územního samosprávného celku ve věci, která se přímo nebo nepřímo týká tohoto celku, není a priori vyloučen z rozhodování pro svoji „systémovou podjatost“, avšak je u něho dáno „systémové riziko podjatosti“, kvůli němuž je třeba otázku jeho případné podjatosti posuzovat se zvýšenou opatrností oproti věcem, které se zájmů územního samosprávného celku nijak nedotýkají. Oproti tomu dle nového odst. 2, úřední osobu nelze vyloučit pro její pracovní poměr či obdobný poměr k územně samosprávnému celku. Formulace druhého odstavce ust. § 14 správního řádu se tudíž odchyluje od právního názoru, který vyslovil Nejvyšší správní soud ve shora popsaném usnesení.

Namítat podjatost úřední osoby může účastník řízení (ust. § 14 odst. 3 správního řádu). Musí tak učinit v prekluzivní lhůtě bez zbytečného odkladu poté, kdy se o důvodech podjatosti dozví.⁵⁾ K opožděné námitce podjatosti správní orgán nepřihlédne. Pakliže účastník řízení uplatní námitku podjatosti opožděně, „ztrácí možnost, aby jeho podání bylo vyřizováno v režimu námítky podjatosti“.⁶⁾ Dle judikatury Nejvyššího soudu ČR však není vyloučeno, aby se správní orgán takovou skutečností zabýval v odvolacím řízení z hlediska posouzení vady řízení, mající vliv na zákonnost řízení.⁷⁾

Rozhodování o podjatosti je založeno na hierarchickém principu, o podjatosti rozhoduje vždy osoba služebně nejbližší nadřízená, tj. představená osobě či osobám, vůči kterým je podjatost namítána. Správní orgán o uplatněné námitce rozhoduje zpravidla usnesením. Dospěje-li správní orgán k závěru, že se jedná o námitku se kterou účastník řízení kalkuluje jako s možným zdržovacím prostředkem, dle JUDr. Josefa Vedrala Ph.D.⁸⁾, může při jejím vyřizování postupovat dle části IV. správního řádu, a vyřídit ji sdělením.

Jestliže je podjatost zkoumána na základě podnětu úřední osoby, rozhoduje o ní představený, který postupuje dle ust. § 14 odst. 5 správního řádu a bezodkladně určí jinou úřední osobu, která není k vyloučené úřední osobě ve vztahu podřízenosti, pokud podnět shledá důvodným. V případě,

⁵⁾ Viz rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2013, č. j. 1 As 89/2010-152, ve kterém Nejvyšší správní soud uvedl, že: „Formulaci „k námitce se nepřihlédne“ obsaženou v § 14 odst. 2 správního řádu z roku 2004 je nutno vykládat tak, že o námitce podjatosti úřední osoby, která nebyla účastníkem řízení uplatněna bez zbytečného odkladu, se nerozhoduje samostatným usnesením. To však neznamená, že by se skutečnostmi, které jsou v ní uvedeny, neměl příslušný správní orgán vůbec zabývat.“

⁶⁾ POTĚŠIL, Lukáš. § 14 [Podjatost úřední osoby, znalce a tlumočníka]. In: POTĚŠIL, L., HEJČ, D., RIGEL, F., MAREK, D.: *Správní řád. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 90.

⁷⁾ Viz rozhodnutí Nejvyššího správního soudu 27. 8. 2013, č. j. 2 As 134/2011-200: „výše uvedené závěry ovšem nelze interpretovat tak, že by snad námitka podjatosti uplatněná až po vydání rozhodnutí měla být zcela bezpředmětná. Krajský soud zcela správně dovodil, že žalovaný byl povinen tuto námitku vypořádat, ovšem nikoli jako námitku podjatosti (ve smyslu výše rozebraného procesního institutu), ale materiálně, tedy jako námitku odvolací. Žalovaný tudíž neměl s uplatněným tvrzením o podjatosti úředních osob nakládat jako s námitkou podjatosti ve smyslu § 14 (a hodnotit její včasnost), nýbrž k ní měl přistoupit jako k odvolacímu důvodu ve smyslu § 89 odst. 2 (byla-li by existence podmínek uvedených v § 14 odst. 1 naplněna, šlo by nepochybně o vadu řízení, která by měla vliv na zákonnost vydaného rozhodnutí).“

⁸⁾ „Účastník řízení, který by s podáním námítky podjatosti kalkuloval jako s možným zdržovacím prostředkem až třeba do okamžiku těsně před vydáním rozhodnutí ve věci, tedy takovým obmyslným jednáním ztrácí procesní „privilegium“ kvalifikovaného rozhodování o takové námitce, tedy rozhodování formou usnesení. Dojde-li správní orgán k závěru, účastník řízení neuplatnil námitku podjatosti „bez zbytečného odkladu“, sdělí mu (sdělením podle části čtvrt správního řádu), že v důsledku této skutečnosti nebude o jeho námitce rozhodovat usnesením, ale bude s ní nakládat jako s neformálním podnětem, na jehož základě torzenou podjatost úřední osoby z moci úřední pověří, a bude-li to nutné, učiní opatření podle odst. 4 (proti takovému sdělení správního orgánu není možná podávat opravný prostředek, případná náprava je možná prostřednictvím ustanovení § 156 odst. 2“ VEDRAL, J.: *Správní řád: komentář. 2., aktualiz. a rozš. vyd.* Praha: BOVA POLYGON, 2012. ISBN 978-80-7273-166-4, str. 181 – 184

že „představený důvody k vyloučení neshledá, správní orgán pokračuje v řízení, přičemž žádné usnesení se zde nevydává“.⁹⁾

Úřední osoba, vůči které je námitka podjatosti vznesena, je oprávněna učinit pouze úkony, které nesnesou odkladu.

Jsou-li pro podjatost vyloučeny všechny úřední osoby správního orgánu, představený bezodkladně uvědomí jemu nadřízený správní orgán a předá mu spis ust. § 14 odst. 5 správního řádu). Nadřízený správní orgán usnesením pověří k projednání a rozhodnutí věci jiný věcně příslušný podřízený správní orgán ve svém správním obvodu (ust. § 131 odst. 4 správního řádu).

2. Cíle výzkumu

Za cíl svého výzkumu jsem si dala prozkoumat uplatňování institutu namítání podjatosti v praxi, konkrétně pak

- zmapovat četnost uplatňování námitek podjatosti účastníky správního řízení,
- zjistit, jak je institut vyloučení z projednávání a rozhodování věci využíván účastníky správního řízení v praxi,
- zmapovat způsob rozhodování o podaných námitkách podjatosti správními úřady.

Výzkum jsem prováděla u správních orgánů věcně příslušných k rozhodování ve stavebním a v přestupkovém řízení, s místní působností na území hlavního města Prahy, kdy jsem se zaměřila na námitky uplatněné ve správních řízeních, která byla zahájena v období od 1. 1. 2016 do 29. 2. 2020.

Informace jsem získávala postupem dle ust. § 13 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Oslovila jsem celkem 22 stavebních odborů a 22 přestupkových oddělení u 22 městských částí hlavního města Prahy. Statistické informace mi poskytlo 15 stavebních odborů a 16 přestupkových oddělení. Bližší informace včetně anonymizovaných námitek a rozhodnutí mi poskytlo pouze 6 stavebních odborů a 10 přestupkových oddělení.

3. Vyhodnocení statistických informací

V období od 1. 1. 2016 do 29. 2. 2020 bylo u 15 stavebních odborů na území hlavního města Prahy zahájeno celkem 49 503 stavebních řízení. Námitka podjatosti byla v těchto řízeních uplatněna 121x, tedy v 0,24 %, viz tab. 1. Ve stejném období bylo u 16 přestupkových oddělení na území hlavního města Prahy zahájeno celkem 32 141 přestupkových řízení. Námitka podjatosti byla v těchto řízeních uplatněna 53x, tedy v 0,16 %, viz tab. 2.

⁹⁾ POTĚŠIL, L., HEJČ, D., RIGEL, F., MAREK, D.: *Správní řád: komentář*. 2.vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-804-7, str. 90

Tabulka č. 1

stavební odbory	počet zahájených řízení za období od 2016 do 2020	počet uplatněných námitek	počet uplatněných námitek v procentech
Úřad městské části Praha 2	10708	6	0,06 %
Úřad městské části Praha 3	922	3	0,33 %
Úřad městské části Praha 4	3345	17	0,51 %
Úřad městské části Praha 7	368 *	1	0,27 %
Úřad městské části Praha 8	2326	17	0,73 %
Úřad městské části Praha 9	406 * *	5	1,23 %
Úřad městské části Praha 11	6729	5	0,07 %
Úřad městské části Praha 12	8956	31	0,35 %
Úřad městské části Praha 13	3772	4	0,11 %
Úřad městské části Praha 14	6607	4	0,06 %
Úřad městské části Praha 15	2035	6	0,29 %
Úřad městské části Praha 16	975	8	0,82 %
Úřad městské části Praha 18	1443	0	0,00 %
Úřad městské části Praha 19	501	3	0,60 %
Úřad městské části Praha 20	410	11	2,68 %
celkem	49503	121	0,24 %

* počet zahájených řízení se vztahuje na období od 2017 do 2020

** počet zahájených řízení se vztahuje na období od 2018 do 2020

Tabulka č. 2

přestupková oddělení	počet zahájených řízení za období od 2016 do 2020	počet uplatněných námitek	počet uplatněných námitek v procentech
Úřad městské části Praha 1	16184	12	0,07 %
Úřad městské části Praha 2	2485	5	0,20 %
Úřad městské části Praha 3	664	9	1,36 %
Úřad městské části Praha 6	221	3	1,36 %

Úřad městské části Praha 7	1720	3	0,17 %
Úřad městské části Praha 9	3664	6	0,16 %
Úřad městské části Praha 12	814	2	0,25 %
Úřad městské části Praha 13	1159	2	0,17 %
Úřad městské části Praha 14	1681	3	0,18 %
Úřad městské části Praha 15	609	1	0,16 %
Úřad městské části Praha 16	451	2	0,44 %
Úřad městské části Praha 17	520	0	0,00 %
Úřad městské části Praha 18	1225	3	0,24 %
Úřad městské části Praha 19	132	2	1,52 %
Úřad městské části Praha 20	417	0	0,00 %
Úřad městské části Praha 22	195	0	0,00 %
celkem	32141	53	0,16 %

4. Kvalitativní výzkum

Detailní informace o podaných námitkách, včetně anonymizovaných námitek a rozhodnutí jsem obdržela od 6 stavebních odborů k 18 uplatněným námitkám a od 10 přestupkových oddělení k 30 uplatněným námitkám. Celkem jsem tedy mohla analyzovat 48 podaných námitek podjatosti.

Z 18 námitek ve stavebních řízeních byla námitka ve dvou případech podána spolkem, který se považoval za účastníka stavebního řízení a 16x účastníkem řízení. Z 30 námitek podaných v přestupkových řízeních, byla ve 3 případech podjatost zkoumána na základě podnětu úřední osoby, ve 27 případech byla námitka uplatněna účastníkem řízení.

Důvody, pro které byla podjatost namítána jak se strany účastníka řízení, tak se strany úřední osoby, bylo možné rozřadit do tří skupin, přičemž při jejich kategorizaci jsem se řídila tím, jak byl důvod specifikován podavatelem námítky či orgánem, který o námitce rozhodoval. Do první kategorie jsem zařadila zákonný důvod podjatosti dle ust. § 14 odst. 1 správního řádu, tedy poměr úřední osoby k věci, k účastníkům řízení nebo jejich zástupcům, pro který má taková osoba zájem na výsledku řízení, pro nějž lze pochybovat o její nepodjatosti. Druhou kategorií jsem nazvala „procesní důvody“. Jedná se o důvody podjatosti, které nemají oporu ve správním řádu, avšak i přes to jsou účastníky řízení používány, přičemž jejich charakter je procesní povahy, tedy např. formální chyby ve vydaném rozhodnutí. Třetí kategorií jsem vymezila jako tzv. systémovou podjatost.

Podjatost dle ust. § 14 odst. 1 správního řádu, byla namítána 11x, procesní důvody byly namítány, 20x¹⁰⁾ a tzv. systémová podjatost 16x. Ve čtyřech případech byl uplatněn důvod, který jsem nemohla zařadit do žádné z předchozích kategorií.¹¹⁾ Počet důvodů se neshoduje s počtem podaných námitek, neboť některými námitkami bylo uplatněno důvodů více.

Jako formu rozhodnutí o námitce podjatosti využívají správní orgány nejčastěji usnesení (16x ve stavebním řízení, 23x v přestupkovém řízení), kterým buď úředníka vyloučí z úkonů v řízení, nevyhoví uplatněné námitce podjatosti či námitku podjatosti zamítnou. Sdělením (2x ve stavebním řízení, 5x v přestupkovém řízení) vyřizují námitku podjatosti nejčastěji v případě, že byla podána opožděně. Ve dvou případech bylo o námitce podjatosti rozhodnuto rozhodnutím odvolacího orgánu ve věci samé.

Pokud jde o obsah, vyhověno bylo celkem dvěma z 18 podaných námitek ve stavebním řízení a celkem třem z 30 podaných námitek v přestupkovém řízení, kde se jednalo výlučně o námitky uplatněné úředními osobami.

Důvody, pro které bylo námitkám vyhověno, byly následující:

- ve stavebním řízení u Úřadu městské části Praha 2 účastník řízení namítal podjatost úřední osoby z důvodu poměru rozhodujícího úředníka k němu, neboť stejný úředník rozhodoval v jiném přestupkovém řízení téhož účastníka. Služebně nadřízený úředník rozhodl, že úředník je ze stavebního řízení vyloučen. Rozhodnutí odůvodnil tak, že: *„Vzhledem k povaze věci se jedná o smírné řešení sporu, který by mohl bránit řádnému projednání a rozhodnutí v dané věci.“*¹²⁾
- ve stavebním řízení u Úřadu městské části Praha 19 spolek považující se za účastníka namítl podjatost všech úředníků městské části Praha 19. Uvedl, že městská část Praha 19 uzavřela smlouvu o spolupráci a darovací smlouvu se stavebníkem stavby, které se stavební řízení týká. Stavebník se darovací smlouvou zavázal k poskytnutí finančního daru městské části Praha 19 pod podmínkou nabytí právní moci územního rozhodnutí k předmětnému stavebnímu záměru. Služebně nadřízený správní orgán usnesením vyloučil z rozhodování starostu městské části Praha 19. Rozhodnutí odůvodnil tak, že *„Na základě výše citovaných ujednání smlouvy, kdy je přímo sjednán finanční závazek pro dárce vůči obdarovanému, a to vázaný na skutečnost (nabytí právní moci územního rozhodnutí pro daný projekt), která spadá do pravomoci odboru výstavby Úřadu městské části Praha 19,*

¹⁰⁾ Příkladem uvádím procesní důvod podjatosti uvedený v námitce podjatosti č. j. MČP2/002767/2001, ve které je uvedeno: *„Úřednice prováděla vpisky do protokolu...“*, či procesní důvod podjatosti uvedený v námitce podjatosti č. j. UMPCP14/19/49057/OV/SJKM, který je formulován *„Oznámení trpí zásadními formálními a obsahovými vadami.“*

¹¹⁾ Příkladem uvádím důvod, který byl uplatněn v námitce podjatosti sp. zn. R 123/2018 – OOSA: *...„oprávněná úřední osoba je bývalou spolupracovnicí StB“.*

¹²⁾ Usnesení úřadu městské části Praha 2 ze dne 4. 9. 2014, č. j. OV/070610/2014/Vych.

je tak zřejmé, že městská část Praha 19 jednající prostřednictvím starosty, P. Ž., má především konkrétní finanční zájem ve formě poskytnutí finančního daru.¹³⁾

- V přestupkovém řízení u úřadu Městské části Praha 15 učinil podnět k přezkoumání podjatosti tajemník městské části. Uvedl, že má k osobě podezřelého negativní postoj. Na základě podnětu dle ust. § 14 odst. 5 správního řádu Magistrát hlavního města Prahy usnesením pověřil provedením přestupkového řízení Úřad městské části Praha 22. Magistrát hlavního města Prahy své rozhodnutí odůvodnil tak, že: „... je namístě v zájmu důvěry v nestranné rozhodování správního orgánu věc delegovat jinému správnímu orgánu, a to z důvodu vyloučení tajemníka z projednávání a rozhodování pro jeho podjatost k podezřelému.“¹⁴⁾
- V přestupkovém řízení u Úřadu městské části Praha 16 byl projednáván přestupek obviněného, který svým jednáním měl způsobit škodu na majetku Úřadu městské části Praha 16, když prokopl dveře zasedací místnosti Úřadu městské části Praha 16 při rozhodování jiné přestupkové věci, a to vše za přítomnosti referentů přestupkového oddělení Městské části Praha 16. Úředník, který měl věc rozhodovat, podal podnět, který odůvodnil takto: „...s ohledem na zaměstnanecký poměr se subjektem, který je v roli poškozeného v rámci řízení o přestupku a rovněž ke skutečnosti, že budou s referentkou přestupků slyšeni jako svědci, se oprávněně domnívá, že při posuzování jednání obviněného a rozhodování ve věci by mohlo být neobjektivní.“¹⁵⁾ Tajemník Městské části Praha 16 úředníky přestupkového oddělení z projednávání vyloučil a předal spis nadřízenému správnímu orgánu. Magistrát hlavního města Prahy dospěl k závěru, že delegace je důvodná, jelikož: „vedoucí odboru občansko správního a referentka vykonávající agendu přestupků na odboru občansko správním byli svědky údajného protiprávního jednání obviněného, kteří jsou zaměstnanci úřadu, kterému měla být údajným přestupem způsobena škoda, mohou mít ve smyslu ustanovení § 14 odst. 1 správního řádu poměr k účastníkům řízení“ a pověřil jiný úřad provedením přestupkového řízení.¹⁶⁾
- V přestupkovém řízení u úřadu Městské části Praha 16 učinil podnět k přezkoumání podjatosti tajemník městské části z důvodu, že „osobu obviněného zná již řadu let, z toho více než 10 let spolu vzájemně spolupracovali.“¹⁷⁾ Tajemník dále uvedl, že v rámci správního orgánu nelze určit jinou úřední osobu, která by mohla o věci rozhodovat. Magistrát hlavního města Prahy dospěl k závěru, že „vedoucí odboru není z důvodu jeho vyloučení způsobilý věc projednat a rozhodnout. Současně není

¹³⁾ Usnesení Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 27. 3. 2019, č. j. MHMP 563748/2019.

¹⁴⁾ Usnesení Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 5. 2. 2020, č. j. MHMP 193847/2020.

¹⁵⁾ Usnesení Městské části Praha 16 ze dne 21. 8. 2019, č. j. 015782/19/OOS.

¹⁶⁾ Usnesení Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 18. 9. 2019, č. j. MHMP 1908773/2019.

¹⁷⁾ Usnesení Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 27. 3. 2019, č. j. MHMP 563748/2019.

u nezpůsobilého správního orgánu s ohledem na namítané objektivní okolnosti ani nikdo jiný, kdo by mohl věc vztáhnout na sebe.¹⁸⁾

5. Shrnutí výsledných zjištění a závěr

Četnost uplatňování námitek podjatosti, alespoň pokud jde o mnou zkoumaná stavební a přestupková řízení, není vysoká.

Podjatost je v řízení zkoumána častěji na základě námítky podjatosti uplatněné účastníkem. Podnět úřední osoby ke zkoumání podjatosti je méně častý.

Úspěšnost námitek podaných účastníkem řízení je nízká, naopak úspěšnost podnětu úředníka je vysoká (v mnou zkoumaných případech byla úspěšnost podnětu úředníka stoprocentní).

Důvody, pro které je podjatost namítána, často nemají oporu v ust. § 14 správního řádu. Často jsou účastníky řízení důvody procesní. V několika případech byla uplatněna námitka systémové podjatosti.

Účastníci řízení, kteří uplatňují námitku podjatosti dle ust. § 14 odst. 1 a odst. 3 správního řádu, se v praxi nedrží zákonem formulovaných důvodů, pro které lze podle ust. § 14 odst. 1 správního řádu námitku podjatosti úřední osoby uplatnit, což pak vede k neúspěchu takového účastníka při vyřizování námítky. Důvodem může být neznalost účastníků, neboť v mnou zmapovaných případech účastníci většinou nebyli právně zastoupeni. Jako zjevně obstrukční se jeví námítky, podávané opakovaně stejným právním zástupcem v různých správních řízeních, kdy je uváděn totožný důvod podjatosti bez řádného odůvodnění.

Jako formu rozhodnutí správní orgány volí usnesení, kterým buď úředníka vyloučí z úkonů v řízení, nevyhoví uplatněné námitce podjatosti či námitku podjatosti zamítnou. Sdělením vyřizují námitku podjatosti nejčastěji v případě, že byla podána opožděně. Rozhodují též rozhodnutím ve věci samé.

Závěr

Z provedeného výzkumu plyne, že institut vyloučení z projednávání o rozhodování věci upravený ustanovení § 14 správního řádu není tak palčivým problémem, jak by se mohlo zdát, mj. s ohledem na nízkou frekvenci jeho uplatnění v praxi. Je však třeba vzít v potaz, že výzkum byl proveden na území Hlavního města Prahy, v přestupkových a stavebních řízeních pro časově omezené období. Data, která byla v rámci výzkumu analyzována, byla příslušnými správními orgány poskytnuta v rozsahu užším, než v jakém byla autory požadována. S ohledem na územní omezení výzkumu

¹⁸⁾ Usnesení Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 27. 3. 2019, č. j. MHMP 563748/2019.

nelze jeho výsledky bez dalšího vztáhnout na správní orgány mimo území Hlavního města Prahy.

Shrnutí:

Článek se zabývá institutem namítání podjatosti z hlediska teorie i praxe. Autoři provedli výzkum námitek podjatosti na místně a časově omezeném vzorku a data následně zanalyzovali jak statisticky, tak kvalitativně. Autoři čtenáře seznamují s výsledky analýzy a čtenářům předkládají informace o četnosti a úspěšnosti námitek podávaných účastníky či úředními osobami, a o způsobu jejich vyřizování správními orgány.